

FITXA IDENTIFICATIVA**Dades de l'Assignatura**

Codi	40500
Nom	Aprenentatge i ensenyament del dibuix
Cicle	Màster
Crèdits ECTS	16.0
Curs acadèmic	2024 - 2025

Titulació/titulacions

Titulació	Centre	Curs	Període
2024 - M.U. Prof.Educa.Secu	Facultat de Magisteri	1	Anual

Matèries

Titulació	Matèria	Caràcter
2024 - M.U. Prof.Educa.Secu	8 - Aprenentatge i ensenyament del dibuix	Optativa

Coordinació

Nom	Departament
MARTINEZ GALLEGO, SILVIA	95 - Didàctica de l'Educació Física, Artística i Música

RESUM

Com a disciplina acadèmica, la matèria *Aprenentatge i Ensenyament del Dibuix* s'integra en el currículum acadèmic del *Màster Universitari en Professor/a de Educació Secundària* i forma part del mòdul d'especialitat, juntament amb les matèries *Complements per a la Formació Disciplinar i Innovació Docent i Iniciació a la Investigació Educativa*.

El conjunt de les matèries de l'especialitat de Dibuix constitueix un referent formatiu d'especial relleu per al perfil professional del professorat en formació. Aporten als estudiants una formació específica per a la seua intervenció en el procés educatiu de les etapes d'Educació Secundària i de Batxillerat, i proporcionen coneixements per a un ensenyament integrador.

En aquesta matèria es concreten els temes d'estudi propis d'assignatures com ara *Dibuix i Educació Plàstica i Visual*, quant a conceptes, història, metodologia, fonts de coneixement, mètodes didàctics i teories educatives sobre ensenyament-aprenentatge. També s'aborden els enfocaments que diversos autors de referència en el camp han desenvolupat recentment. Tanmateix s'estudia el perfil del professor i els diferents models docents, així com la programació, estratègies i activitats, materials didàctics i sistemes d'avaluació del procés d'ensenyament-aprenentatge.

Juntament amb la resta del pla d'estudis, aquesta matèria del mòdul específic pretén proporcionar al futur docent la formació necessària perquè sigui capaç d'analitzar i d'interpretar amb criteri propi la realitat educativa en la qual exercirà la seua tasca. Això implica ser conscient de la seua projecció social com a especialista d'una disciplina i també com a educador dins d'un entorn complex i canviant, la qual cosa suposa fer front a reptes i problemes de manera eficaç i creativa.

CONEIXEMENTS PREVIS

Relació amb altres assignatures de la mateixa titulació

No heu especificat les restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

Altres tipus de requisits

Acomplir els requisits establerts per al Màster de Professor/a d'Educació Secundària quant a l'accés a l'especialitat de Dibuix.

2024 - M.U. Prof.Educa.Secu

- Conèixer els continguts curriculars de les matèries relatives a l'especialització docent corresponent, així com el cos de coneixements didàctics sobre els processos d'ensenyament i aprenentatge respectius. Per a la formació professional s'inclourà el coneixement de les respectives professions.
- Planificar, desenvolupar i avaluar el procés d'ensenyament i aprenentatge potenciant processos educatius que facilitin l'adquisició de les competències pròpies dels respectius ensenyaments, atenent al nivell i formació prèvia dels / de les estudiants així com l'orientació dels mateixos, tant individualment com en col·laboració amb altres docents i professionals del centre.
- Buscar, obtenir, processar i comunicar informació (oral, impresa, audiovisual, digital o multimèdia), transformar-la en coneixement i aplicar-la en els processos d'ensenyament i aprenentatge en les matèries pròpies de l'especialització cursada.
- Concretar el currículum que es vaja a implantar en un centre docent participant en la planificació col·lectiva d'aquest; desenvolupar i aplicar metodologies didàctiques tant grupals com personalitzades, adaptades a la diversitat de l'alumnat.
- Dissenyar i desenvolupar espais d'aprenentatge posant una atenció especial en l'equitat, l'educació emocional i en valors, la igualtat de drets i oportunitats entre homes i dones, la formació ciutadana i el respecte dels drets humans que faciliten la vida en societat, la presa de decisions i la construcció d'un futur sostenible
- Adquirir estratègies per estimular l'esforç de l'estudiant i promoure'n la capacitat per aprendre per si mateix i amb altres, i desenvolupar habilitats de pensament i de decisió que faciliten l'autonomia, la confiança i iniciativa personals.

- Conèixer els processos d'interacció i de comunicació a l'aula, dominar destreses i habilitats socials necessàries per fomentar l'aprenentatge i la convivència a l'aula, i abordar problemes de disciplina i resolució de conflictes.
- Dissenyar i realitzar activitats formals i no formals que contribuïsquen a fer del centre un lloc de participació i cultura en l'entorn on estiga situat; desenvolupar les funcions de tutoria i d'orientació de l'alumnat de l'etapa o àrea corresponent, de manera col·laborativa i coordinada; participar en l'avaluació, la investigació i la innovació dels processos d'ensenyament i aprenentatge.
- Conèixer la normativa i l'organització institucional del sistema educatiu i models de millora de la qualitat amb aplicació als centres d'ensenyament.
- Informar i assessorar les famílies sobre el procés d'ensenyament i aprenentatge i sobre l'orientació personal, acadèmica i professional dels fills.
- Adquirir els coneixements i les estratègies per poder programar les àrees, les matèries i els mòduls que tinguen encomanats.
- Dominar estratègies i procediments d'avaluació del procés d'aprenentatge de l'alumnat, així com de l'avaluació dels processos d'ensenyament.
- Conèixer els procediments de tutoria de l'alumnat, direcció i orientació del seu aprenentatge i suport en el seu procés educatiu.
- Conèixer les estratègies i els programes generals d'orientació educativa, acadèmica i professional de l'alumnat.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements adquirits i la seua capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seua àrea d'estudi.
- Que els estudiants siguen capaços d'integrar coneixements i afrontar la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, sent incompleta o limitada, incloga reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis.
- Que els estudiants sàpiguen comunicar les conclusions (i els coneixements i les raons últimes que les sustenten) a públics especialitzats i no especialitzats d'una manera clara i sense ambigüitats.
- Que els estudiants posseïsquen les habilitats d'aprenentatge que els permeten continuar estudiant d'una forma que haurà de ser en gran manera autodirigida o autònoma.
- Treballar en equip i amb equips, i desenvolupar actituds de participació i de col·laboració com a membre actiu de la comunitat educativa.
- Generar propostes innovadores i competitives en l'activitat professional i en la recerca educativa.
- Comunicar-se de manera efectiva tant de manera verbal com no verbal.
- Fer un ús eficaç i integrat de les tecnologies de la informació i de la comunicació.

Conèixer els desenvolupaments teoricopràctics dels processos d'ensenyament-aprenentatge del dibuix i l'educació plàstica.

Conèixer els currículums de les matèries de l'Àrea d'Educació Plàstica i el cos de coneixements didàctics al voltant dels processos d'ensenyament-aprenentatge.

Saber convertir els continguts dels currículums en eines, programes d'activitats i de treball al servei dels objectius educatius i formatius de les matèries. Identificar els problemes d'aprenentatge bàsics i comuns de les matèries i idear estratègies per superar-los.

Adquirir criteris de selecció i elaboració de materials educatius.

Fomentar un clima que facilite l'aprenentatge i valore les aportacions de l'alumnat de l'etapa o l'àrea corresponent.

Integrar la formació en comunicació audiovisual i multimèdia en els processos d'ensenyament i d'aprenentatge.

Conèixer estratègies i tècniques d'avaluació i entendre l'avaluació com un instrument de regulació i estímul a l'esforç.

Saber aplicar els coneixements adquirits i ser capaços de resoldre problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seua àrea d'estudi.

Ser capaços d'integrar coneixements i enfrontar-se a la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, incompleta o limitada, incloga reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis.

Saber comunicar les seues conclusions i els coneixements i les raons últimes que les sustenten a públics especialitzats i no especialitzats d'una manera clara i sense ambigüitats.

Posseir habilitats d'aprenentatge que permeten continuar estudiant d'una manera que haurà de ser en gran manera autodirigit o autònom.

Planificar, desenvolupar i avaluar el procés d'ensenyament i aprenentatge potenciant processos educatius que faciliten l'adquisició de les competències pròpies dels respectius ensenyaments, atenint-nos al nivell i formació prèvia dels estudiants així com l'orientació d'aquests, tant individualment com en col·laboració amb altres docents i professionals del centre.

Buscar, obtenir, processar i comunicar informació (oral, impresa, audiovisual, digital o multimèdia), transformar-la en coneixement i aplicar-la als processos d'ensenyament i aprenentatge en les matèries pròpies de l'especialització cursada.

Adquirir els coneixements i les estratègies per poder programar les àrees, matèries i mòduls propis de la seua responsabilitat docent.

Concretar el currículum que s'implantarà en un centre docent participant en la planificació col·lectiva; desenvolupar i aplicar metodologies didàctiques tant grupals com personalitzades, adaptades a la diversitat dels estudiants.

Dissenyar i desenvolupar espais d'aprenentatge amb especial atenció a l'equitat, l'educació emocional i en valors, la igualtat de drets i oportunitats entre homes i dones, la formació ciutadana i el respecte dels drets humans que faciliten la vida en societat, la presa decisions i la construcció d'un futur sostenible.

Adquirir estratègies per estimular l'esforç de l'alumnat de l'etapa o àrea corresponent i promoure'n la capacitat per aprendre per si mateix i amb altres, i desenvolupar habilitats de pensament i de decisió que faciliten l'autonomia, la confiança i la iniciativa personals.

Conèixer els processos d'interacció i comunicació a l'aula, dominar destreses i habilitats socials necessàries per a fomentar l'aprenentatge i la convivència a l'aula, i abordar problemes de disciplina i resolució de conflictes Dissenyar i fer activitats formals i no formals que contribuïsquen a fer del centre un lloc de participació i cultura a l'entorn on estiga ubicat.

Desenvolupar les funcions de tutoria i d'orientació de l'alumnat de l'etapa o àrea corresponent, de manera col·laborativa i coordinada; informar i assessorar les famílies sobre el procés d'ensenyament i aprenentatge i sobre l'orientació personal, acadèmica i professional dels seus fills.

Conèixer la normativa i l'organització institucional del sistema educatiu i els models de millora de la qualitat amb aplicació als centres d'ensenyament.

Participar en l'avaluació, la investigació i la innovació dels processos d'ensenyament i aprenentatge. Dominar estratègies i procediments d'avaluació dels processos d'aprenentatge de l'alumnat, així com els propis per a l'avaluació dels processos d'ensenyament.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. Bloc 1: Didàctica de l'educació artística a secundària.

- Didàctica de l'Educació Plàstica en l'ensenyament secundari.
- Mètodes didàctics aplicats a l'ensenyament del Dibuix.
- Aplicació de les teories educatives sobre ensenyament-aprenentatge a l'educació artística.
- Activitats, estratègies i projectes d'aprenentatge. Treball per projectes i àmbits.
- Elaboració de materials educatius.
- Fonts d'informació i coneixement.

2. Bloc 2: Accions i propostes curriculars de l'educació artística a secundària.

- El currículum de l'educació artística i la seua aplicació a l'aula.
- La programació de continguts i la seua relació amb els elements curriculars.
- Adaptacions curriculars i inclusió en educació artística.
- Recursos, mitjans i materials didàctics als entorns d'aprenentatge.
- El perfil del professor a l'ensenyament secundari i els diferents models docents a la pràctica de l'educació artística.
- Avaluació i qualificació. Sistemes d'avaluació del procés d'ensenyament-aprenentatge.

VOLUM DE TREBALL

ACTIVITAT	Hores	% Presencial
Classes teoricopràctiques	128,00	100
Estudi i treball autònom	272,00	0
TOTAL	400,00	

METODOLOGIA DOCENT

S'utilitzaran diversos mètodes en funció de les competències, dels objectius d'aprenentatge i dels continguts. Per exemple, metodologia expositiva significativa, treball cooperatiu, discussió i intercanvi d'opinions en grup, projecció d'imatges, activitats pràctiques tant individuals com en grup, etc.

Es proposarà una metodologia participativa i dinàmica amb la finalitat de promoure la implicació i la intervenció dels estudiants en les classes. Les explicacions del professorat serviran per a aprofundir en els pressupostos teòrics. Es farà servir el debat quan siga oportú, així com el desenvolupament de treballs pràctics, d'exposicions i de projectes de diversa índole relacionats amb la professió docent i amb les temàtiques de la matèria.

ACTIVITATS PRESENCIALS

Classes presencials teòric-pràctiques per a treballar i debatre els continguts. Es realitzaran activitats utilitzant diferents recursos docents: classes magistrals, seminaris, tallers, exposicions, aprenentatge basat en problemes, aprenentatge cooperatiu, anàlisi de bones pràctiques, etc. El **treball en grup** implicarà una dinàmica interactiva i tindrà com finalitat promoure l'aprenentatge cooperatiu i reforçar l'individual. L'exposició dels resultats podrà ser individual o col·lectiva i es portarà a terme davant el grup complet en l'aula.

Es podran organitzar **activitats complementàries** amb finalitat formativa relacionades amb la matèria. Per exemple, conferències, jornades, tallers, visites a museus, etc. Finalment, les **tutories** individuals i grupals serviran com a eina per a orientar i coordinar els estudiants en tasques tant d'individuals com de cooperatives, així com per a avaluar tant els progressos individuals com les activitats i la metodologia docent. Suposaran un període formatiu complementari realitzat pel professor amb els estudiants per a revisar i debatre temes i materials de les classes.

ACTIVITATS NO PRESENCIALS

Estudi i treball autònom

- Estudi i preparació dels continguts del programa.
- Elaboració de tasques i treballs individuals i de grup.
- Estudi i preparació de proves orals i/o escrites.
- Preparació de les classes teòric-pràctiques per a l'avaluació de l'adquisició dels aprenentatges individuals.
- Recerca d'informació, anàlisi i assimilació dels continguts explicats a classe.

AVALUACIÓ

L'avaluació és la comprovació, per part del professorat, que els estudiants han adquirit els coneixements i les competències pròpies de la matèria. S'avaluaran els comportaments davant els fets docents així com les diferents activitats desenvolupades d'acord amb els continguts estudiats. Els procediments d'avaluació tindran en comptes els treballs fets tant individualment com en grup, així com l'interés per l'aprenentatge.

El sistema a emprar serà l'**avaluació contínua**, la qual inclou la inicial, la formativa i la sumativa. L'avaluació inicial és la que es realitza al principi del curs per saber els coneixements previs dels estudiants respecte a la matèria. L'avaluació formativa és la que té lloc al llarg del curs. Finalment, l'avaluació sumativa inclou totes les esmentades abans i constitueix un balanç o conclusió. Per a la valoració dels diferents aspectes es podran tenir en comptes les següents activitats i treballs.

- Proves orals i escrites dels continguts teòrics i pràctics, autoavaluacions i presentació de treballs individuals i en grup.
- Presentació de treballs pràctics i teòrics proposats pel professor dins el termini establert. Quant als treballs presentats fora de termini, el professor els admetrà per pròpia voluntat, però no per obligació. En tal cas, la qualificació serà d'aprovat (5) malgrat que el treball haguera merescut una qualificació superior en cas d'haver sigut presentat dins el termini.
- Exposicions orals a classe.
- Reflexions escrites al voltant de conceptes teòrics exposats a classe o en debats.
- Implicació activa en l'aprenentatge propi i col·laboració en el procés d'aprenentatge dels companys.
- Actitud participativa a classe i puntualitat.
- Altres mostres i evidències de progressió efectiva de l'aprenentatge.
- Altres activitats complementàries (dins i fora de l'aula).

Per a l'**avaluació contínua** caldrà assistir a classe també de forma contínua i com a mínim al 80% de les sessions. Els estudiants que no acomplisquen amb l'assistència presencial que es requereix per a l'avaluació contínua podran presentar-se a una prova final de la matèria per a realitzar un examen teòric-pràctic dels temes en la data establerta pel calendari lectiu. D'altra banda, la qualificació final inclou tant l'assistència com les avaluacions en la proporció següent.

- Assistència i seguiment periòdic del progrés dels estudiants, tant a l'aula com a tutories individuals i en grup un 20 %.
- Avaluació dels treballs encomanats, incloent-hi l'anàlisi i valoració d'observacions sobre treballs elaborats per tercers. 20%.
- Valoració de la participació individual i en grup, tant a l'aula com a les tasques que es facen fora. 20%
- Proves orals i escrites 40%.

Requisits mínims per a accedir a l'**avaluació contínua**

- Participació en un 80% de les sessions presencials i realització dels treballs o proves plantejats en elles (preparats i desenvolupats a l'aula) en cadascun dels mòduls de l'assignatura.

- Obtenció d'una puntuació igual o superior a 4 en cadascun dels mòduls per a optar a la mitjana.

Cada mòdul s'avaluarà per separat i amb una ponderació relativa al nombre d'hores de docència de cadascun.

L'avaluació es durà a terme en cada mòdul mitjançant les estratègies que el professorat determine, mitjançant la valoració de les pràctiques d'aula, de treballs individuals o cooperatius o amb la realització d'exàmens o proves individuals.

Per a aquell alumnat que no haja assistit al 80% de les sessions perdrà el dret a ser avaluat dels treballs fets en classe així com dels realitzats en grup, considerant tots dos tipus d'activitats com no recuperables. D'aquesta manera, en aquesta segona convocatòria sense avaluació de l'assistència l'alumnat podrà optar a una nota final mai superior a un 6.

En la segona convocatòria s'efectuarà una prova d'avaluació final per a cada mòdul suspès que incorporarà els coneixements fonamentals de la matèria. La prova integrarà qüestions corresponents als continguts que s'hagen desenvolupat en cada mòdul.

REFERÈNCIES

Bàsiques

- Esquinas, F., y Sánchez Zarco, M. (coords.) (2011). *Didáctica del Dibujo: Artes Plásticas y Visuales*. Barcelona: Graó.
- Eisner, E. W. (2004). *El arte y la creación de la mente: el papel de las artes visuales en la transformación de la conciencia*. Barcelona: Paidós.
- Greene, M. (2005). *Liberar la imaginación: Ensayos sobre educación, arte y cambio social*. Barcelona: Graó.
- Hernández, F. y Sancho, J. M. (1996). *Para enseñar no basta con saber la asignatura*. Barcelona: Paidós.
- Efland, A. D. (2004). *Arte y cognición. La integración de las artes visuales en el currículum*. Barcelona: Octaedro.
- Efland, A. D., Freedman, K., & Sthur, P. (2003). *La educación en el arte posmoderno*. Barcelona: Paidós.

Complementàries

- Arnheim, R. (1986). *El pensamiento visual*. Barcelona: Paidós.
- Brent W. (et al.) (2004). *La enseñanza del dibujo a partir del arte*. Barcelona: Paidós.
- Gardner, H. (2005). *Arte, mente y cerebro. Una aproximación cognitiva a la creatividad*. Barcelona: Paidós.
- Eisner, E.W. (1995). *Educar la visión artística*. Barcelona: Paidós.
- Huerta, R. y Alonso-Sanz, A. (2015). *Educación artística y diversidad sexual*. Valencia: Servicio de publicaciones de la Universitat de València.

- Huerta, R. y Alonso-Sanz, A. (2017). Entornos informales para educar en artes. Valencia: Servicio de publicaciones de la Universitat de València.
- Juanola, R. (2000). Formas: educación plástica y visual. Educación Secundaria. Segundo Ciclo. Barcelona: Vicens Vives.
- Merodio, I. (2004). Expresión Plástica en Secundaria. Madrid: Narcea.
- Parsons, M. J. (2002). Cómo entendemos el arte: Una perspectiva cognitivo-evolutiva de la experiencia estética. Barcelona: Paidós.
- Rodríguez, J. L. (1977). Las funciones de la imagen en la enseñanza. Barcelona: Gustavo Gili.
- Alba, C. (2018). Diseño Universal para el aprendizaje. Madrid: Morata
- Edwards, B. (2000). Aprender a dibujar con el lado derecho del cerebro. Barcelona: Urano.
- Huerta, R., Alonso Sanz, A., & Ramon, R. (2019). De película. Cine para educar en diversidad. València: Tirant Lo Blanch.
- Huerta, R. (2020). Arte, género y diseño en educación digital. Valencia: Tirant Lo Blanch,
- Huerta, R., Alonso-Sanz, A., y Ramon, R. (ed.). (2018). Investigar y educar en diseño. Valencia: Tirant lo Blanch.